

ՍՈՆԱ ԹՈՐՈՍՅԱՆ

Հայ-Ռուսական (Սլավոնական) համալսարանի ժուռնալիստիկայի տեսության և պատմության ամբիոնի հայցորդ

**ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ
ԵՎ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ
ԵՐԵՎՈՒՅԹՆԵՐԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ
ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ ՀՀ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

Քաղաքական մշակույթը ընդհանուր մշակույթի մաս է կազմում և բնութագրվում որպես պատմական ավանդույթների, գաղափարախոսության և մտածողության, քաղաքական գործիչների գործունեության առանձնահատկությունների, նրանց մոտեցումների համահավաք դրսևորում: Քաղաքական մշակույթը ենթադրում է մարդկանց տարբեր խմբերի շահերի սթափ գնահատում, բախումների կարգավորման գործում մարդասիրական սկզբունքների հետևողական կիրառում:

Այս ասպարեզում մեր հասարակության մեջ կուտակվել են մի շարք չլուծված խնդիրներ: Թերևս դրա պատճառներից մեկն էլ մամուլի և քաղաքական հրապարակախոսության պասիվ դիրքորոշումն է:

Իր բացասական ազդեցությունն ունի այն իրողությունը, որ թե՛ ՉԼՄ-ները, թե՛ հրապարակախոսությունը պատշաճ ուշադրություն չեն դարձնում ժողովրդի մոտ ընդհանուր և քաղաքական մշակույթի ձևավորմանը:

Նախորդ հասարակարգի քայքայումից անցել է ընդամենը երկու տասնամյակ և մեր նորակախ հանրապետությունում բնակչությունն արդեն ընտելացել է մասնավոր սեփականությանը և շուկայական հարաբերություններին: Միաժամանակ հասարակության մեջ տեղի է ունեցել գաղափարախոսական և հոգեբանական որոշակի վերափոխություն:

Հայ հասարակության զարգացման համար բավականին վտանգավոր է այն իրողությունը, որ տեղ ֆինանսական հնարավորություններն օգտագործվում են քաղաքական նպատակների իրագործման համար: Դժվար չէ կռահել, որ նախանշ-

ված նպատակին հասնելու դեպքում տեղի կունենա հակառակ գործընթացը՝ քաղաքական իշխանության լծակների օգտագործումը ֆինանսական հաջողությունների հասնելու համար:

20-րդ դարի վերջում և 21-րդ դարի սկզբին գրեթե բոլոր երկրներում կաշառակերությունը և հովանավորչությունը լայն տարածում են գտել: Այս երևույթը «կապված է ֆիզիկական և նյութական միջոցների սոցիալական կառավարման գործառնության հետ»¹: Երևույթի հասարակական վտանգավորության գիտակցումը հարկադրում է զարգացած երկրներին պետական մակարդակով ծրագրեր մշակել նրա դեմ պայքարելու նպատակով: Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովը նույնպես օրենք է ընդունել՝ հակազդելու այս երևույթի տարածմանը հանրապետությունում:

Հայաստանում կաշառակերության և հովանավորչության ծավալները հասել են այնպիսի չափերի, որ սպառնում են երկրի, պետության ապակայունացմանը: Տնտեսագետների և քաղաքագետների կարծիքով՝ կաշառքի և այլ կոռուպցիոն գործողությունների ամենամյա ծավալը կազմում է այնպիսի գումար, որը գերազանցում է հանրապետության բյուջեի տարեկան եկամուտը:

Համաշխարհային փորձը ցույց է տալիս, որ կաշառակերության և նման այլ տիպի գործունեության դեմ սղվող պայքարում գլխավոր կողմնորոշիչներ են հանդիսանում կադրային ճիշտ քաղաքականության իրականացումը, օրենսդրական կարգավորումները և օրենքի կիրառման նկատմամբ հանրային վերահսկողությունը: Առաջնային նշանակություն ունի նաև քաղաքացիական հասարակության ակտիվացումը նախանշված նպա-

www.lawinstitute.am

տակների իրականացման համար:

Վերը նշված նպատակների իրականացման համար հանրությանը համախմբելու գործում կարևորվում է քաղաքական հրապարակախոսության դերը: Նկատելի է, որ արդի հրապարակախոսների զգալի մասը կաշառակերությունը, հովանավորչությունը քննադատելիս հաճախ չի դրսևորում հավասարակշռված մոտեցում: Իշխանական կողմնորոշում ունեցող հրապարակախոսները, որպես կանոն, նկատում են ընդդիմադիր դաշտի, հատկապես անցյալի պաշտոնյաների կաշառասուն գործունեությունը: Նույն կերպ են վարվում ընդդիմադիրները: Վերջիններս շրջանցում են այն կաշառառուներին, մասնավորապես օլիգարխներին, որոնք երբեմն հանդես են գալիս իշխանության քննադատությամբ: Նման կողմնակալ մոտեցումները լսարանի մոտ առաջացնում են անվստահություն մամուլի հրապարակումների նկատմամբ:

Երկրում ժողովրդավարության սկզբունքների խորացման գործում առաջնային նշանակություն ունի օրենքի և օրինականության ամրապնդումը: Կարևորվում է մարդու իրավունքների պաշտպանությունը, որը հաճախ դուրս է գալիս տվյալ երկրի շրջանակներից և դառնում միջազգային քննարկման առարկա:

Ինչպե՞ս է հայ քաղաքական հրապարակախոսությունն արձագանքում մարդու իրավունքների պաշտպանության խնդիրներին: Որպես կանոն, իշխանամետ մամուլը և հրապարակախոսները թվարկում են այս հարցի վերաբերյալ միջազգային ատյաններում ընդունված օրենքները և միջազգային համաձայնագրերը, տեսական բնույթի դատողություններ անում՝ Հայաստանում մարդու իրավունքների պաշտպանության գործնական հիմնախնդիրն անդրադառնալով մասամբ: Դրան հակառակ, ընդդիմադիր կողմնորոշում ունեցող հրապարակախոսները շարունակաբար քննադատում են և վկայակոչում Հայաստանի Հանրապետությունում մարդու իրավունքների խախտման դեպքերը:

Նկատելի է, որ մարդու իրավունքների պաշտպանության, ինչպես նաև երկրի ներքաղաքական զարգացման այլ խնդիրներում ընդդիմությունն իշխանական թևին հակադրվում է ոչ թե գաղափարական հարցերում, այլ պետական այրերի գործողությունները քննադատելու նպատակով՝ հիմքում ունենալով անձնական մրցակցության

գործոնը:

Հայաստանում փոփոխվող տնտեսական համակարգի պայմաններում աճում է արդյունաբերական նախկին հզորությունների առնվազն մի մասի վերականգնման անհրաժեշտությունը: Նման պարագայում հրատապ է դառնում բնապահպանական խնդիրների լուծումը: Այն առանձնապես կարևորվում է մեր հանրապետության համար, որտեղ շրջակա միջավայրը խիստ առողջացման կարիք ունի: Այդ մասին ահազանգում է «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթը՝ հիշեցնելով, որ դեռևս 1998 թվականին Դանիայում ընդունվեց համաձայնագիր շրջակա միջավայրի պահպանության վերաբերյալ: Ցավոք, մեր հանրապետությունում բնապահպանական խնդիրները անուշադրության են մատնված²:

Բնապահպանական հիմնախնդիրներին պատշաճ ուշադրություն չեն դարձնում նաև մեր հրապարակախոսները: Հիշատակության են արժանի միայն Սևանի հիմնախնդրին վերաբերող մի քանի հրապարակումներ:

Բնապահպանական այլ թեմաներով հրապարակումներից թերևս առանձնանում է «Պետական արգելոցները՝ վտանգի տակ» հոդվածը, որում բարձրացվում է Խոսրովի և Շիկահողի պետական արգելոցները ոչնչացումից փրկելու խնդիրը: Բանավիճալին բնույթ կրող հոդվածում քննադատվում է նախարարի մոտեցումը, վերը նշված արգելոցները էկոզոոսաշրջության սիրահարների համար բաց, մատչելի դարձնելու հարցը: Հրապարակախոսը մտահոգություն է արտահայտում, որ այս դեպքում «կվերանան անտառներում դեռ մնացած թռչունները և կենդանիները, հազվագյուտ բուսատեսակները և վերջ կդրվի մեր երկրում գոտորիկ բնության վերջին կղզակին»³:

Թեպետ բնապահպանական խնդիրներին հրապարակախոսներն անդրադառնում են հազվադեպ, սակայն դրանք էլ իշխանությունների կողմից անուշադրության են մատնվում:

Դժվար է պատկերացնել հայ ժողովրդին ավելի շատ հուզող բնապահպանական խնդիր, քան Սևանի ջրային պաշարների պահպանումը: Արդեն մի քանի տասնամյակ է, ինչ այն գտնվում է հայ հասարակության ուշադրության կենտրոնում: Սակայն Սևանի հետ կապված շատ խնդիրներ դեռևս լուծման կարիք ունեն: Լրագրող Վ. Չաքարյանը իր հրապարակախոսական հոդվածում, որը

վերնագրված է «Ո՞վ կնահանջի՝ Սևա՞նը, թե՞ ռեստորանը», ընդգծում է, որ 2002 թ. Հայաստանի խորհրդարանն օրենք ընդունեց Սևանի մասին, որտեղ նշվում է, որ արգելվում է 1906 մետր նշանագծից ներքև կապիտալ շինարարության իրականացումը: Հակառակ այդ որոշման՝ Սևանա լճի շրջագծում հայտնվեցին ռեստորանային և այլ զվարճանքի խոշորամասշտաբ շինություններ⁴: Թերթը փորձում է հասարակական կարծիք ձևավորել Սևանը ճահճացումից փրկելու համար, սակայն կասկած է հայտնում, որ նման պարագայում էլ անգամ մեծահարուստները կշարունակեն Սևանի շուրջը ռեստորանային համակարգի ընդլայնումը:

Ժողովրդի և առանձին անհատների կյանքում լինում են պահեր, երբ ընկնում են վարագույրները, որոնք սահմանափակում են տեսադաշտը, և ժողովրդավարության առկայության պայմաններում զանգվածային գիտակցությունը դուրս է գալիս մինչ այդ գոյություն ունեցող շրջանակներից:

Անկախության հռչակումից հետո Հայաստանում բարոյահոգեբանական այնպիսի իրավիճակ ստեղծվեց, երբ մարդկանց առջև բացվեցին գործունեության և սեփական հնարավորությունների գործադրման նոր հորիզոններ և հեռանկարներ, որոնց մասին նախկինում չէին էլ երագում: Անհատը զգաց իր անձի կարևորությունը, մինչդեռ Հայաստանի Հանրապետության ներքին զարգացումներն իրենց հակասականությամբ շուտով հիասթափություն առաջացրին ժողովրդական զանգվածների շրջանում:

Այնուհայտ է, որ հասարակական երկխոսություն հնարավոր է, առաջին հերթին, բարոյապես առողջ հասարակության մեջ: Իրականում առօրյա կյանքում միմյանց հետ փոխկապակցված են բարոյականության և ժողովրդավարության սկզբունքների գործնական կիրառումները: Ցավոք, մեր հասարակությունը բարոյապես «ծանր» հիվանդ է: Այդ մասին հրապարակայնորեն ասեցին գումար են հասարակական կազմակերպությունների, գիտական և ուսումնական հիմնարկների ներկայացուցիչները: Այդ մասին իրենց մտահոգությունն են արտահայտում հանրապետության թերթերից շատերը: «Ազգ», «Հայկական ժամանակ», «Չորրորդ իշխանություն», «Առավոտ» և այլ թերթեր իրենց հրապարակախոսական հոդվածներում հաճախ են անդրադարձնում հայ իրականության մեջ տեղ գտած հոգևոր աղքատության և անգամ անբարո

երևույթներին: Բնորոշ է «Գոլոս Արմենի» թերթի հրապարակախոսական հոդվածը՝ «Ի հաշիվ որբերի» վերնագրով: Հոդվածը պատմում է այն մասին, թե ինչպես է յուրացվել որբանոցների համար պետության կողմից հատկացված գումարի մի մասը⁵:

Հանրապետության հասարակական կյանքում 2004-2005 թթ. նշանավորվեցին սահմանադրական փոփոխությունների անհրաժեշտության քարոզչությամբ և հանրաքվեի անցկացմամբ: Զաղաքական հրապարակախոսությունը նպատակ էր հետապնդում ձևավորել հասարակական կարծիք, ըստ որի, սահմանադրական բարեփոխումները կոչված են ամրապնդելու մեր երկրի վարկանիշը՝ որպես մի հասարակություն, որը հավատարիմ է ազատական և ժողովրդավարական արժեքներին:

Ինչպես և կարելի էր ակնկալել, սահմանադրական բարեփոխումների քարոզչության ընթացքում առաջնային դերը վերապահվում էր իշխանության ներկայացուցիչներին: Այսպես, «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթը մեջբերումներ է կատարում նախագահ Ռ. Քոչարյանի՝ Երևանի պետական համալսարանում ունեցած ելույթից, ուր հիմնավորվում էր այն տեսակետը, որ սահմանադրական բարեփոխումները հանգեցնելու են նրան, որ «Հայաստանը դառնալու է, անկասկած, առաջատար երկիր՝ բոլոր դրական հետևանքներով»⁶: Նկատելի է, որ «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթի վերը նշված հրապարակախոսական մեկնաբանությունն ավելի շատ կրում է տեղեկատվական, քան վերլուծական բնույթ: Թերթը, առանց սեփական տեսակետը հայտնելու, շարադրում է հանրապետության նախագահի մոտեցումները խնդրո առարկայի վերաբերյալ: Նման պարագայում բուլանում է հրապարակման հասարակական հնչեղությունը:

Գրեթե նույն ոճով է շարադրված «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթում «Դաշնակցությունը չի փոխում իր դիրքորոշումը» հոդվածը: Նշվում է, որ Սահմանադրության փոփոխությունների ընդունման պարագայում կընդունվեն նաև դրանցից բխող նոր օրենքներ: Ըստ հոդվածագրի՝ լուծման են սպասում երկքաղաքացիության, քիկնագորային ծառայության և այլ խնդիրներ: Հոդվածի ատաղձն այն մոտեցումն է, որ ժողովրդավարությունը պահանջում է պարզաբանել բարեփոխումների անհրաժեշտությունը երկրի և հասարակության առաջընթացի համար:

Ուշագրավ է նույն թեմայով «Սահմանադրական բարեփոխումները և դատական իշխանությունը» հոդվածը, որում ընդգծվում է, որ յուրաքանչյուր հասարակության համար մնայուն արժեքներից է արդարադատության գործընթացը: Հոդվածում կարդում ենք. «ՀՀ գործող Սահմանադրությունը նախատեսել է ժողովրդավարական առաջադեմ երկրներին բնորոշ դատական իշխանության անկախությունն ապահովող մի շարք սկզբունքներ ու երաշխիքներ»⁷: Վերջում հոդվածագիրը եզրահանգում է. «Նախագծով առաջարկվող փոփոխությունները և լրացումները ՀՀ Սահմանադրության մեջ կատարվելու դեպքում դատական իշխանությանը վերաբերող 6-րդ գլուխն էականորեն կբարելավվի, կստեղծվեն օրենսդրական բավարար հիմքեր իշխանության այդ թևի անկախ և արդյունավետ գործունեության համար»⁸:

Մասնագիտորեն շարադրված հոդվածն ունի խոցելի կողմ. հոդվածագիրն իրավական դաշտի բարեփոխումները դիտում է երկրի ժողովրդավարական գործընթացներից տարաբաժան: Եթե անգամ դատական մարմինների գործունեության վերաբերյալ ընդունվեն որոշումներ՝ միտված ոլորտի բարեփոխմանը, առանց երկրում ժողովրդավարության սկզբունքների արմատացման, այն չի կարող գտնել գործնական կիրառում:

Կարելի էր ակնկալել, որ սահմանադրական բարեփոխումները հանրաքվեի միջոցով ընդունվելուց հետո հասարակության բոլոր շերտերը պետք է արտահայտեին իրենց գոհունակությունը: Սակայն ընդդիմադիր մամուլում ծավալվեց քննադատություն ոչ այնքան ընդունված օրենքի, որքան հանրաքվեի անցկացման և արդյունքների ամփոփման վերաբերյալ: Ընդդիմադիր թերթերի նմանօրինակ հրապարակումների հիմնական փաստարկն այն էր, որ սահմանադրական բարեփոխումների ընդունմամբ գործող իշխանությունները փորձում են սոսկ Արևմուտքի առջև պատրանք ստեղծել, թե իրենք ժողովրդավար են:

Անկախ քաղաքական շարժառիթներից՝ պետականության ամրապնդման և զարգացման հեռանկարի տեսակետից սահմանադրական բարեփոխումները քաղաքացիական հասարակության ձևավորման կարևոր նախադրյալներ են: Սահմանադրական բարեփոխումները ժողովրդի համար ստեղծում են նաև բարոյահոգեբանական նոր մթնոլորտ:

Հայկական մամուլում տպագրվող քաղաքական բնույթի հրապարակախոսական հոդվածներում աստիճանաբար մեծ տեղ է հատկացվում հասարակության քաղաքական կյանքում կնոջ ունեցած դերի բարձրացմանը: Հոդվածագիրները հորդորում են հասարակությանը կանանց ավելի շատ ներգրավել պետության և հասարակության կառավարման գործում: Հրապարակախոսները պնդում են, որ հասարակական առաջընթացի համար նախ պետք է ապահովվի կանանց թիվը տեղական ինքնակառավարման մարմիններում: «Նոր ժամանակներ» թերթի ամենամսյա «Կինը և քաղաքականությունը» ներդիրում ընդգծվում է. «Ազգային ժողովին պետք է կանանց քննադատող խումբ»: Ավելին՝ թերթը դժգոհում է, որ 48 քաղաքապետներից ոչ մեկը կին չէ, ինչպես նաև չունենք գեղեցիկ սեռի թաղապետ, և հայտարարում է. «Հայաստանում տղամարդկանց ինքնիշխանություն է»⁹:

Հրապարակախոսի նման մոտեցումը մտորումների տեղիք է տալիս: Իրոք, 21-րդ դարի սկզբին գրեթե բոլոր երկրներում ընթանում է հասարակական արժեքների վերագնահատություն և ձևավորվում է նոր մտածողություն: Մասնավորապես վերանայվում է հասարակության մեջ կնոջ դերակատարումը: Հայ իրականությունը ևս անմասն չէ այս գործընթացից: Ընդամենը երկու տասնամյակ առաջ հայ կանանց բացարձակ մեծամասնությունը ձգտում էր ինքնահաստատվել ոչ թե մեծ քաղաքականության մեջ, այլ առաջին հերթին ընտանիքում, ինչպես նաև բժշկության, դպրոցական և բուհական մանկավարժության ոլորտներում՝ գուցակցելով աշխատանքը և ընտանիքը: Այս գուցակցումը պակաս կարևոր չէ հասարակության համար, քանի որ մայրական ուշադրությունը երեխայի հանդեպ հսկայական նշանակություն ունի բարեկիրք, ինչպես նաև հայրենասեր սերնդի դաստիարակության գործում: Ներկայումս նկատելի է, որ Հայաստանի Հանրապետության կանանց զգալի մասը փորձում է ինքնահաստատվել քաղաքականության ոլորտում՝ սակավ ժամանակ հատկացնելով նոր սերնդի դաստիարակությանը:

Հասարակական հնչեղություն ունեցող այս խնդիրը քաղաքական հրապարակախոսությունը փորձում է ներկայացնել միանշանակ մոտեցմամբ: Այն է՝ կինը պետք է ակտիվորեն մասնակցի հասարակական-քաղաքական գործընթացներին և ներգրավվի իշխանական մարմիններում: Կնոջ հասա-

րակական դերի վերաբերյալ այլ մոտեցում մերժվում է անվերապահորեն:

Յուրաքանչյուր քննարկվող խնդրի վերաբերյալ ցանկալի է կարծիքների և գաղափարների ազատ փոխանակում: Դա նպաստում է քաղաքական հրապարակախոսության բովանդակության փոփոխմանը՝ այն դարձնելով բազմակարծիք, իսկ առանձին դեպքերում անգամ միմյանց նկատմամբ հանդուրժողական: Հայաստանը, ինչու չէ, նաև ցանկացած երկիր կարող է հաջողությունների հասնել կենսագործունեության բոլոր ոլորտներում հանրային քննարկումների արդյունքում մշակված և մտավորականության կողմից ղեկավարվող քաղաքականության շնորհիվ: Սա ոչ միայն նպաստում է քաղաքական հրապարակախոսության ուղղվածության և բովանդակության փոփոխմանը, այլև ժողովրդի գիտակցության մեջ ազատախոսության, բաց, քաղաքացիական, տեղեկատվական հասարակության ձևավորման անհրաժեշտության գիտակցմանը: Նման պարագայում Հայաստանի անցումն իրավական ժողովրդավարական պետության պետք է ուղեկցվի իշխանությունների և հասարակության տեղեկատվական փոխգործողության նոր ձևերով, որ կնշանակի ուղղակի կապ հաստատել հասարակական լայն խավերի հետ:

Անհրաժեշտ է գիտակցել, որ Հայաստանի Հանրապետության կենսագործունեության բոլոր ոլորտներում տեղի ունեցող արմատական փոփոխությունները կարող են հանգեցնել դրական հետևանքների միայն այն դեպքում, երբ նրանց իրականացման ձևերը և մեթոդները կհամապատասխանեն համընդհանուր քաղաքակրթականին և միևնույն ժամանակ կբխեն հայ ժողովրդի ազգային հոգեբանական առանձնահատկություններից:

Հայաստանի Հանրապետությունը ծրագրված արմատական վերափոխությունների կարիք ունի: Իրականում այդ փոփոխությունները չեն կարող իրականացվել ինքնաբերաբար, առավել ևս հիմնվել միայն ընթացիկ տնտեսական և քաղաքական նախադրյալների վրա: Ակնհայտ է, որ Հայաստանի Հանրապետությունում ձևավորված բարոյահոգեբանական մթնոլորտը փաստորեն միտված է ամրագրելու ստեղծված հասարակական-քաղաքական, տնտեսական իրավիճակը՝ առանց զարգացման հեռանկարի խորը գիտակցման:

Մեղքի իր բաժինն ունի նաև ներկայիս հայ քաղաքական հրապարակախոսությունը, որը ծայ-

րահեղորեն քաղաքականացված է և բացասաբար է անդրադառնում օբյեկտիվ հասարակական կարծիքի ձևավորման գործընթացի վրա:

Մինչդեռ քաղաքական հրապարակախոսության մեջ երկրի զարգացման վերաբերյալ տեսակետներ և գաղափարներ հասարակական լսարանին հրամցվում են բացառապես կանխամտածված: Եթե դա իշխանամետ հրապարակախոս է, ապա նրա մոտ չեք գտնի հասարակական-պետական կյանքի ստվերոտ կողմերին նվիրված որևէ հրապարակում: Նրա կողմից հախուռն քննադատության են ենթարկվում նաև ընդդիմադիր կեցվածք ունեցող քաղաքական ուժերը: Նույն կերպ ընդդիմադիր հրապարակախոսների կողմից դրական գնահատական դժվար է ակնկալել Հայաստանի ներքին կյանքի, իշխանությունների գործունեության վերաբերյալ:

Ժողովրդավարական կամ նման հակում ունեցող երկրներում քաղաքական հրապարակախոսությունը հանդես է գալիս որպես հասարակական կարծիքի ձևավորման ներգործուն միջոց քաղաքական կամ այլ բնույթի որոշումների ընդունման և իրականացման գործում: Չնայած նրան, որ Հայաստանի Հանրապետությունը դասվում է այն երկրների շարքին, որոնք ընթանում են ժողովրդավարացման ուղիով, սակայն նկատելի է, որ մեր երկրում քաղաքական հրապարակախոսության ազդեցությունը ակնառու չէ հասարակական կարծիքի ձևավորման վրա:

Հայաստանում ժողովրդավարական ավանդույթների բացակայությունը բացասաբար է ազդում հասարակության ինքնակազմակերպման, պետության հանդեպ քաղաքացիների պատասխանատվության բարձրացման վրա: Մինչդեռ ՀՀ պարբերական մամուլում տպագրված քաղաքական հրապարակախոսությունը հաճախ անտեսում է այս հիմնահարցերի լուսաբանումը, դրանց շուրջ քննարկումներ կազմակերպելը:

Իմի բերելով վերը նշված ենթագլուխներում քննարկվող հիմնահարցերը՝ կարող ենք եզրակացնել, որ քաղաքական հրապարակախոսության խնդիրն է մեր քաղաքացիների մոտ պատմական մոտեցման ձևավորումը, պետականության ամրապնդման գիտակցության արմատացումը: Այս ամենը հայությանը կօգնի կողմնորոշվելու ներկայիս բարդ և հակասական աշխարհում, գիտակցելու, թե ինչպիսի արժեքների ժառանգորդ ենք մենք

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

և դեպի ուր ենք ընթանում: Այն կնպաստի մեր ժողովրդի ազգային պետական մտածողության մշակմանը, կօգնի շարունակելու իր առաքելությունը, որոշակիացնելու իր տեղն ու դերը համաշխարհային գործընթացներում: Այդ նպատակին են ծառայում նաև մեր երկրում կատարվող սոցիալ-տնտեսական վերափոխությունների համակողմանի քննությունը և սթափ գնահատականները, որոնք, ցավոք, սակավ են հանդիպում ՀՀ պարբերական մամուլի քաղաքական հրապարակախոսության մեջ:

յում նաև մեր երկրում կատարվող սոցիալ-տնտեսական վերափոխությունների համակողմանի քննությունը և սթափ գնահատականները, որոնք, ցավոք, սակավ են հանդիպում ՀՀ պարբերական մամուլի քաղաքական հրապարակախոսության մեջ:

-
- ¹ Տե՛ս Գաղիկյան Ս. Ս. Протiwодействие коррупции в Армении. Изд-во „АНТАРЕС“. Санкт-Петербург, 2006. С. 10.
² Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետություն», 12 հունվարի, 2000 թ.:
³ Տե՛ս «Հայոց աշխարհ», 13 սեպտեմբերի, 2006 թ.:
⁴ Տե՛ս „Новое время“, 3 декабря, 2009.
⁵ Տե՛ս „Голос Армении“, 6 апреля, 2003г.
⁶ Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետություն», 4 նոյեմբերի, 2004 թ.:
⁷ Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետություն», 11 հոկտեմբերի, 2005 թ.:
⁸ Տե՛ս Նույն տեղում:
⁹ Տե՛ս «Նոր ժամանակներ», հոկտեմբեր, 2008 թ.: